

MÓRA FERENC: A DIDERGŐ KIRÁLY

Mese, mese, mátká, pillangós határba:
Volt egyszer egy király Nekeresd országba.
Nevenincs királynak nagy volt a bánata,
Csupa siralom volt éjjele, nappala.
Hideg lelte-rázta, fázott keze-lába.
Sűrű könnye pergett fehér szakállába:
„Akármit csinállok, reszketek és fázom,
Hiába takargat aranyos palástom!
Aki segít rajtam: koronám, kenyerem
Tőle nem sajnálom, véle megfelezem!”

Százegy kengyelfutó százkét felé szaladt,
Tökszárdudát fújtak minden ablak alatt:
„Ki tud orvosságot a király bajáról,
Hol az a bölcs ember, aki jót tanácsol?”
Adott is ezer bölcs ezeregy tanácsot.
De együtt se ért az egy falat kalácsot.
Didergő királynak csak nem lett melege,
Majd megvette szegényt az Isten hidege.
Körmét fúvogatta, keserűn köhintett,
Bölcs doktorainak bosszúsan legyintett:
„Bölcsekkel az időt ne lopjuk, azt mondom,
Hívjátok elő az udvari bolondom!”

„Hallod-e, te bolond, szedd össze az eszed,
Adj nekem tanácsot, akárhonnán veszed.”
„Teli van énnálam ésszel a szelence:
Hideg ellen legjobb a meleg kemence.
Gyújtass be csak, komám” – nevetett a bolond,
S nevetett köntösén a sok arany kolomp.

Kergeti a király ki a sok léhűtőt:
Hozzák fülönfogva az udvari fűtőt!
„Hamar cédrusfával a kandallót tele,
Urunk-királyunknak attól lesz melege!”
Nagy volt a kandalló, akár egy kaszárnya,
El is égett benne vagy száz cédrusmáglya.
Sergett is a király előtte, megette,
Utoljára mégis csak azt dideregte:
„Fűtsetek, mert megvesz az Isten hidege,
Már a szakállam is csak úgy reszket bele!”

Nyöszörög a fűtő: „Felséges királyom,
Életem-halálom kezedbe ajánlom,
Most dobtam bele az utolsó forgácsot,
Jó lenne hívatni az udvari, ácsot!”

Nekibúsult erre a didergő király,
Szigorú paranccsal a kapuba kiáll:
„Vádjátok ki kertem minden ékességét,
A szőlő szőlőnek arany venyigéjét,
A mosolygó almát, a csengő barackot,
Hányjatok a tűzre minden kis harasztot!
Széles ez országban amíg erdőt láttok,
Kandallóm kihűlni addig ne hagyjátok.
Jaj, mert mindjárt megvesz az Isten hidege,
Csak úgy kékelik már az ajkam is bele!”

Csattognak a fejszék, sírnak erdők, berkek,
Recsegnek, ropognak a gyümölcsös kertek.
Sok lakójuk fejét bujdosásnak adta,
Fészkit ezer madár jajgatva siratta.
A rengeteg fákból egy szál se maradt ott,
Aranyos kandallón mind elparazsallott.
Didergő királynak de minden hiába,
Nyögve gubózik be farkasbőr bundába:
„Fűtsetek, mert megvesz az Isten hidege,
Csak egy fogam van már, az is vacog bele!”

Nekeresdországban van is nagy kopogás,
Ripegés-ropogás, siralom, zokogás.
Dolgozik a csákány, fűrész, balta, horog –
A király ajtaja egyszer csak csikorog.
Betipeg egy lányka, icike-picike,
Gyöngyharmat tündöklük lenvirágszemibe.
Az ajaka kláris, a foga rizskása,
Csacsog, mint az erdő zengő muzsikása:

„Ejnye, de rossz bácsi vagy te, király bácsi!”
Megfordul a király: „Ácsi, kislány, ácsi!
Azt se tudom, ki vagy, soha se láttalak,
Mért haragszol reám? Sohse bántottalak!” –
Kerekre nyitotta a csöppség a szemét:
„Minek szedtetted le a házunk tetejét?
Hó is hullongázik, eső is szemezik,
A mi padlásunkra az most mind beesik;
Elázik a bábum kimosott ruhája,

Vasárnap délután mit adok reája?"
Mint amikor nap süt a jeges eresze,
A király jégzive harmatot ereszte.
Szemében buggyan ki szívének harmatja,
Szöghaját a lánynak végigsimogatja:
„Ne félj, a babádat ruhátlan nem hagyom,
Bíborköntösömet feldaraboltatom.
Bársonyrokolyája, selyem főkötője,
Lesz ezüstkötője, aranycipellője!”

Most már meg a kislány mondta azt, hogy „ácsi!
Mégiscsak jó bácsi vagy, te király bácsi!”
Örömeben ugrált, tapsikolt, nevetett –
S didergő királynak nyomban melege lett!
A tükörelakot sarokra nyitotta,
Városa lakóit összekurjantotta:
„Olyan meleg van itt, hogy sok egymagának,
Juttatok belőle, aki fázik, annak!”

Tódult is be nyomban a sok szegény ember,
A márvány-téglákon nyüzsgött, mint a tenger.
Ki is szorult tőlük király a konyhára,
Rájuk is parancsolt mindjárt a kuktákra:
„Asztalt terigetni, ökröt sütögetni,
Fussatok a hordót csapra ütögetni,
Ily kedves vendég még nem járt soha nálam,
Mint a saját népem – nagy Meseországban...”

MÓRA FERENC SZELLŐCSKE, SZELECSKE, SZÉL

Gáborka kint hevert a vadszőlőlugasban. Szagos fodormentavirágokból volt a derékalja, puha gyeptől a vánkosa. Szellőcske pedig ott ringatta magát fölötté az ágakon, s nagy dudorászva megcirógatta a lombokat. Nagyon szép nótákat dúdolgatott, bizonyosan mindnyájan hallottátok már tőle:

Álom, álom, édes álom,
Szállj le rája könnyű szárnyon,
Szempilláit fogd le lágyon,
Álom, álom, édes álom.

- Ki dalolgat itten? - kérdezte Gabika, mikor már nagyon sokáig hallgatta az altatgatót. - Ki cirógatja az arcomat?

Szellőcske nagyot kacagott.

- Lirum-lárum, pajtikám, nem ismertél, ugye, rám? Szellőcske az én nevem, vidám az én életem. Hipp-hopp, ide-oda lebegek, hűsítom a meleget, enyhítem a hideget, virágokat ringatok, pilléket csókolgatok, kergetőzöm a madárral, rétek, erdők illatával a levegőt frissítem. Aki engem nem szeretne, nincsen olyan senki sem.

- Ejnye, de csak jó is teneked, kedves Szellőcske! Egész nap futkározol, bújócskázol, hintázol, danolatsz. De hát iskolába nem kell neked járnod?

- Nem ám, mert én még kicsike vagyok, de ha akkora leszek, mint a bátyám, akkor majd én is megpróbálkozom vele. Tudom, hogy örülnek majd a gyerekek, ha letörülgetem az arcukról a verejtéket, mikor nehéz lesz a számtani feladat.

- Hát bátyád is van, Szellőcske?

- Van bizony, az csak a mulatságos fickó.

- Ej, de szeretném megismerni!

- No, megállj, majd előhívom, hogy mulattasson. Nekem ugyanis másfelé van dolgom. A szegény föld népét kell megnéznem, azokra nagyon ráfér egy kis hűs fuvalom.

Szellőcske megrázkódott, egyszer-kétszer belefújta az arany sípjába, hát, uram teremtőm, egyszerre táncolni kezdtek a falevelek, s fönt az égen szép lassan ballagni kezdtek a báránnyelűk. Megérkezett Szellőcske bátyja, ő táncoltatta a leveleket, ő terelgette a fellegnyájakat. Gabika örömmel kiáltott elébe:

- Nini, te híres, hiszen én téged ismerlek! Te vagy a Szelecske, te szoktad olyan magasra felvinni az én sárkányomat. Hát mi jóban fáradsz?

- Ss, sss, sss, sóhajtok, szélalmokat hajtok; sss, sss, a vízen a hajót repítem; sss, sss, sss, segíték a búzákat szelelni; sss, sss, sss, madárnak tengeren átkelni; sss, sss, sss, a harangszót szétvinni messzire; sss, sss, sss, az Istennek ő dicsőségire.

- Hát még mit tudsz, Szelecske?

- Borbélytányért táncoltatni, kalapot lekapogatni, homokhegyet rakogatni - de jaj nekem, sietek, bátyámuram közeleg!

A kék szemű fodormenta virágok ijedten lapultak a földre, a vadszólóágak jajgatva verődtek össze, recsegett-ropogott Gabika feje fölött az egész lugas. Olyan sűrűn hullott a homok, mint az apró szemű eső, s valami ijesztő bömbölés hallatszott a levegőben.

Böm-böm-böm, aki tud,
Jól teszi, hogyha fut
Sebesen elülem.
Aki nem tud, elviszem,
Hihihi, hahaha,
Senkinek sincs kegyelem.
Villámotort forgatok,
Mennydörög, ha pattogok,
Rázkódik a föld bele,
Hühühü, hehehe.

Ha dobog a lovam lába,
Por kavarog a nyomába,
S a fejemmel elérem
A felhőket az égen.
Hahó, hahó, hahó!
Ki robog, ki sivít, mi dörög?
Lábam alatt a mező dübörög.
Huj, huj, mi ropog?
Erdő csikorog.
Akire én ráfújok,
Elszalad, meg nem áll,
Én vagyok a Szélkirály!
Jaj, jaj, jaj!
A Szélkirály.

Gabikának ijedtében elállt a szíve verése. Szeretett volna elszaladni, de meg se bírt mozdulni. Sikoltani akart, de egy hang nem jött ki a száján. Jaj, istenem, mindjárt elviszi a Szélkirály. Már érezte a hideg leheletét a homlokán, már a kezét is megfogta, hát mikor a szemét kinyitja, akkor látja, hogy apuka keltegeti, az fogja a kezét.

- Szaladjunk, öcskös, mert mindjárt elkap bennünket a Szélkirály. Hadd tegyelek a zsebembe, hogy meg ne találjon.

Alig értek be a tornácra, mindjárt kitört a nyári zivatar. Lángolt az ég, rengett a föld, sírtak a felhők, csikorogtak a fák, amerre a hatalmas Szélkirály vágatott.

De Gabika már nem félt tőle. Ott ült az ablaknál édesanyja ölében.